

SOBIRANIA I PODER

"El poder, com l'amor, és més fàcil d'experimentar que de definir o de mesurar" Joseph S. Nye
dijous, de maig 20, 2021

El Parlament i la llengua dels catalans

Fa 40 o 50 anys, la majoria de catalans que parlaven en castellà no sabien parlar en català, no coneixien la llengua del país. No havien nascut aquí i ningú els hi havia ensenyat el català a l'escola.

Ara, la majoria de catalans que tenen el castellà com a primera llengua, saben parlar en català. La majoria van néixer aquí i l'han après a l'escola. Molts d'aquests, són fills de catalans que també van néixer a Catalunya i saben parlar en català des de petits. Però tots ells, pares, fills i néts, **parlen prioritàriament en castellà perquè és la seva llengua, la llengua de la seva família. És a dir, exactament per la mateixa raó que els que tenim el català com a primera llengua.** Nosaltres també sabem parlar en castellà, però utilitzem el català perquè és la nostra llengua.

Aquesta realitat, que no és evident per a bona part del país, és la que sembla no entendre's quan es posa en qüestió que un dirigent polític pugui parlar en castellà al Parlament de Catalunya. Fins i tot alguns referents del progressisme català, com Josep Ramoneda -que ha escrit a bastament en castellà a la premsa durant decennis- va qualificar les paraules de Salvador Illa durant la seva intervenció en la sessió d'investidura fallida de Pere Aragonès, de "rotllos en castellà". Veurem què diuen d'aquest segon debat d'investidura.

Podria semblar que aquells que pensen i escriuen crítiques furibundes a l'ús del castellà al Parlament -fins i tot quan és ocasional- vulguin obviar **la raó per la qual un diputat parla en castellà a l'hemicicle: perquè aquesta és, encara avui, la llengua pròpia de la meitat dels catalans.** I no ho és perquè van néixer en una altra regió d'Espanya o en un país de parla hispana. Per a la majoria, el castellà és la seva llengua, tot i haver nascut aquí. Molts joves que tenen el castellà com a llengua són fills i nets de catalans nascuts a Catalunya que han mantingut el castellà com a llengua familiar.

Aquesta és la veritat incòmoda que bona part del país catalanoparlant obvia: després de 40 anys d'immersió lingüística, **la llengua pròpia del país segueix sense ser la llengua pròpia de més de la meitat dels catalans.**

De fet, segons l'enquesta d'usos lingüístics de 2018, l'última disponible, només el 36,3% dels catalans tenen la llengua catalana com a "llengua d'identificació". Un percentatge que ha caigut 8 punts des de 2003, quan era del 44% i quasi

s'equiparava amb el castellà (47,5%). Podríem dir que a partir del 2003 es va trencar la constant progressió del català. Els enormes canvis demogràfics que va viure la societat catalana van portar a que si bé el percentatge de catalans que tenien la llengua castellana com a "llengua d'identificació" es mantingués estable (46,6% el 2018), els que s'identificaven amb el català han anat a la baixa.

De fet, no només han crescut les persones que s'identifiquen amb altres llengües (fins a superar el 8%) sinó que també han crescut els que s'identifiquen amb el català i el castellà indistintament (del 5 al 7% en 15 anys).

La llengua habitual també ha evolucionat d'una manera similar. El castellà, que era la llengua habitual per al 47% de la població el 2003 ara ho és del 48,6% després d'haver arribat a superar el 50% l'any 2013. Per contra el català, llengua habitual del 46% de la població el 2003, ara ho és només del 36%.

Evidentment, aquesta dada amaga enormes diferències territorials. Així com a les Terres de l'Ebre el català és la llengua habitual per al 72% de les persones, i les comarques gironines, centrals i de ponent es situen entre el 54 i el 59%, al Camp de Tarragona és la llengua habitual del 40% de la població i a l'àmbit metropolità de només el 27,5%.

Però més enllà d'aquestes diferències, la pregunta clau és:

Per què el 85% dels catalans sap llegir el català, el 80% el sap parlar i el 65% el sap escriure, però només un 36% sent la llengua catalana com a llengua pròpia?

Els motius que porten a un català avui, a tenir el castellà com a llengua primera, com a llengua pròpia, són molt diferents als motius de fa 50 anys. Llavors es parlava en castellà perquè era la única llengua que es coneixia. Avui es parla en castellà perquè es vol. **Parlar en castellà és un tria, com ho és parlar en català. I aquest fet ho canvia tot.**

Davant d'aquesta realitat, hi ha qui s'esquinça les vestidures permanentment, són aquells dolguts per la llengua, "llenguaferits" en deien en un reportatge de TV3. Aquest col·lectiu és majoria entre **els professors de català d'escoles i instituts, que no poden entendre perquè els seus alumnes no parlen en català.** Doncs bé, és molt fàcil: **no el parlen pel mateix motiu que aquests professors no parlen en castellà.** Perquè parlen la seva llengua materna i familiar. I això no ho canviarà un professor de llengua perquè la única manera de canviar-ho és per la força, prohibint parlar la llengua materna (o ridiculitzant-la), com s'ha fet a la majoria de països del món -en un o altre moment de la història- per acabar imposant una de les llengües que s'hi parlaven per sobre de les altres. I com es va fer aquí amb el català, evidentment.

El català només ha avançat quan s'ha convertit en llengua de prestigi que garantia l'ascens social. Però curiosament això es va produir més als anys 60 i 70, que no pas als anys 80 i 90, quan la llengua ja era oficial i estava normalitzada o en procés de normalització. I més als 80 que als 90. Per què?

És interessant analitzar què ha passat amb les generacions nascudes als anys 70 i 80. Els nens nascuts a finals dels 70 i primers 80 vam créixer veient TV3, fos o no el català la llengua de la nostra família.

Què ha passat amb aquesta generació? Quina llengua utilitzem avui?

Només el 29% dels nascuts entre 1974 i 1988 tenen el català com a llengua habitual. És a dir, que aquella generació que va ser la primera en ser escolaritzada en català, és la que menys utilitza la llengua. Evidentment, la immigració no comunitària hi té un paper rellevant en aquesta estadística, ja que un 30% d'aquest tram de població va néixer fora d'Espanya. Ara bé, si obviam aquest 30% ens trobem que **menys de la meitat del 70% d'aquesta generació, nascuda a Catalunya i escolaritzada en català, té el català com la seva llengua habitual, tot i que el parli i l'escriui.**

Aquesta és la realitat que es nega directa o indirectament, quan no s'accepta que s'utilitzi el castellà a les institucions que representen al conjunt de catalans, o s'obvien informativament els llibres més venuts en castellà en les diades de Sant Jordi.

Però encara hi ha un altre element generacional.

Els nens nascuts a Catalunya de pares nascuts a la resta d'Espanya, sovint veien el català com element d'integració i ascens social. Alguns d'ells el van assumir com a llengua pròpia i habitual, tot i que molts altres només la van assumir com a llengua d'ús. La diferència acaba arribant en el moment de tenir fills.

Si has assumit el català com a llengua pròpia, serà la llengua que transmetràs als teus fills. Si només l'has assumit com a llengua d'ús, que parles a la feina o amb alguns amics, però no com a llengua pròpia, en el moment de tenir fills els hi acabaràs parlant en la teva llengua, el castellà. I així ha sigut com s'ha transmès el castellà com a llengua familiar a Catalunya, més enllà de l'extensió de l'ús del català.

I aquest fet té una derivada. Quan ets fill de pares nascuts fora de Catalunya, assumeixes que la llengua dels teus pares no és la pròpia del país, tot i que sigui la teva. Però quan ets fill de pares nascuts a Catalunya que parlen en castellà, la relació amb la llengua resulta diferent. **El castellà, com a llengua familiar, ja no és percebuda com una llengua forana, sinó com una llengua de Catalunya, com ho és el català.** I d'aquí sorgeix un cert rebuig al concepte del català com a llengua pròpia de Catalunya.

Per a les generacions més joves, amb pares catalans que saben parlar en català però que tenen el castellà com a llengua pròpia, no té sentit considerar que el castellà no és, també, una llengua pròpia d'aquest país, Catalunya.

Aquesta és la realitat lingüística a la Catalunya d'avui, especialment en les generacions nascudes a partir dels anys 80 i 90. I és per aquesta raó que té tot el sentit que hi hagi representants polítics al Parlament de Catalunya que utilitzen el castellà en els debats parlamentaris. Perquè **no només és la seva llengua,**

en molts casos, sinó que és la llengua de la majoria de ciutadans que els han votat i a qui representen.

Albert Aixalà i Blanch

Vaig néixer a Barcelona l'octubre de 1979. Sóc llicenciat en Ciències Polítiques i Màster en Integració Europea per la UAB, amb un any cursat a l'Institut d'Estudis Polítics de Paris (Sciences Po). He sigut professor associat de Ciència Política a la UAB i a la UPF i en l'àmbit de la integració europea i les relacions internacionals he treballat com analista a la Fundació CIDOB i responsable de programes de la Fundació Catalunya Europa. En l'àmbit polític, he sigut director de la Fundació Rafael Campalans entre 2005 i 2013; Conseller Municipal del districte de Sants-Montjuïc entre 2007 i 2009; i secretari d'organització del PSC de Barcelona entre 2008 i 2012. Actualment treballo a l'administració pública.